

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента **Ноздрової Оксани Павлівни**
на дисертаційне дослідження **Бу Мінлі**

**«Формування економічної компетентності майбутніх учителів
образотворчого мистецтва у фаховій підготовці»,**

подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок з науково-дослідними темами

Актуальність рецензованого дослідження зумовлена необхідністю парадигмального оновлення системи освіти, імплементації фундаментальних інновацій в її стратегічні орієнтири. Адже саме освіта як чинник сталого розвитку країни, значною мірою сприяє забезпеченню її моральної, економічної, технологічної та інформаційної безпеки. На перший план висувуються вимоги щодо підвищення якості всіх ланок освіти як основи формування потужної нації, соціально-економічного та культурного розвитку заможного суспільства. В Україні, в межах модернізації базової середньої освіти, відбувається тотальне впровадження концепції Нової української школи, де ставиться завдання підготувати конкурентоспроможного випускника, здатного розвивати економіку з урахуванням принципів сталого розвитку, навчатися протягом усього життя. Необхідною є якісна професійна підготовка сучасного компетентного вчителя, здатного до інноваційного переосмислення й упровадження нового змісту, засобів, методів, технологій організації освітнього процесу.

Через це, усе глибше усвідомлюється нагальна проблема підготовки майбутніх педагогів мистецького напрямку, здатних не лише створювати, передавати та підтримувати надбання художньої культури, а й розуміти вагомість економічного чинника соціокультурного розвитку суспільства й особистості.

В названому контексті дослідження Ву Мінлі кваліфікуємо як актуальне та своєчасне. Свідченням фундаментальності та актуальності рецензованої наукової праці є її зв'язок з основним напрямом дослідження кафедри педагогіки з наукової теми «Проектування професійного становлення майбутніх фахівців в умовах університетської освіти» (реєстраційний номер № 0120U002014), яке виконано в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Наукова новизна результатів проведених досліджень. Результати дослідження Ву Мінлі вирізняються вагомою науковою новизною: *вперше* розкрито й науково обґрунтовано сутність феномену «економічна компетентність майбутніх учителів образотворчого мистецтва», розкрито його структуру (ціннісно-мотиваційний, інтелектуально-когнітивний і діяльнісно-творчий компоненти); схарактеризовано критерії (аксіологічний, пізнавальний, операційно-креативний), показники (мотивація особистості до успіху, ціннісне ставлення до вирішення завдань економічного спрямування, економічні знання, економічне мислення, креативність; здатність до вирішення практичних завдань економічного спрямування) та рівні сформованості економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці (достатній, базовий, початковий).

Обґрунтовано педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці у закладах вищої освіти: збагачення змісту професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва навчальним контентом економічного спрямування; актуалізація мотивації досягнення економічного успіху в майбутній художньо-педагогічній діяльності; використання синергетичного ефекту художнього мистецтва та економіки як ресурсу розширення спектру економічних концептів майбутніх педагогів-художників.

Розроблено модель формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці (концептуально-теоретичний, змістово-процесуальний, оцінно-результативний блоки); уточнено сутність понять «компетенція», «компетентність», «економічна компетентність»; подальшого розвитку набули теорія і методика формування економічної компетентності майбутніх педагогів у процесі фахової підготовки.

Значення отриманих автором результатів дослідження для педагогічної науки та практики.

Вагомим є практичне значення результатів дослідження. Ву Мінлі: розроблено й апробовано діагностувальну й експериментальну методики формування економічної компетентності майбутніх вчителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці. Основний зміст методики реалізації моделі формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці (адаптаційно-спонукальний, операційно-інтеграційний, діяльнісно-технологічний етапи) презентовано у межах педагогічної майстерні «Студія економічного розвитку майбутнього педагога-художника».

Дисертантом розроблено систему лекційних занять (проблемна лекція, міні-лекція, лекція-візуалізація, бінарна лекція, лекція-панорама); комплекс практичних занять з використанням інтерактивних методів навчання (кейс-метод, метод проєктів, брейнстормінг, ділова гра-симуляція, метод «Відкриття» тощо); цикл завдань дослідницького характеру (метод SWOT-аналізу, метод синектики), які умотивовували до навчання педагогів-художників, забезпечували можливості для самореалізації, акцентували увагу на особистісно-діяльнісному й компетентнісному підходах, принципах контекстності, суб'єктності, гуманістичної спрямованості, сприяли особистісному і професійному становленню здобувачів освіти, формуванню в них економічної компетентності.

Результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти для формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва, укладанні підручників, навчальних посібників і методичних рекомендацій для майбутніх учителів образотворчого мистецтва й викладачів, написання здобувачами освіти курсових і магістерських робіт, підготовки тез доповідей і наукових статей, у системі неперервної післядипломної освіти вчителів образотворчого мистецтва.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні.

В дисертаційному дослідженні Ву Мінлі продемонстровано вагомі науково обґрунтовані результати, кваліфіковано виконано всі поставлені дослідницькі завдання, репрезентовано володіння дисертантом методологією наукового пошуку щодо продукування результатів, пов'язаних із новизною та практичною значущістю.

Відзначимо логічність, виваженість та структурованість репрезентації матеріалу. Достовірність і валідність результатів дослідження забезпечено опорою на наукову методологію, багаторічне вивчення актуальної педагогічної проблеми, системним застосуванням комплексу взаємодоповнюваних дослідницьких методів, ґрунтовної джерельної бази, результатами експериментальної перевірки розроблених положень і рекомендацій, синтезом якісного та кількісного аналізу одержаних емпіричних даних.

Основні положення та результати дослідження впроваджено в практику роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (акт впровадження №1866/041 від 11.09.2024 року), Рівненського державного гуманітарного університету (акт впровадження №235/42 від 21.06.2024 р.).

Оцінка змісту дисертаційного дослідження, його завершеності та відповідності встановленим вимогам.

Дисертація складається з анотації, вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (252 найменування, із них 54 – іноземними мовами), 11 додатків на 36 сторінках. У тексті вміщено 4 рисунки, 17 таблиць. Загальний обсяг дисертації становить 247 сторінок, із них основного тексту – 165 сторінок, що відповідає вимогам щодо дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії

У вступі належним чином обґрунтовано актуальність обраної тематики, сформульовано мету та завдання дослідження, визначено об'єкт, предмет, гіпотезу дослідження, з'ясовано його методи, представлено бази дослідження, подано стислу характеристику результатів дослідження (наукова новизна та практичне значення), ступінь їх апробації та публікації, розкрито структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі дисертації «Формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці як педагогічна проблема» дисертантом було проаналізовано значну кількість психолого-педагогічних, методичних джерел з досліджуваної проблеми на підставі чого було структуровано сутність феномену «економічна компетентність майбутніх учителів образотворчого мистецтва» (ціннісно-мотиваційний, інтелектуально-когнітивний, діяльнісно-творчий компоненти); з'ясовано сутність та специфіку, основні функції сучасної економічної освіти (соціальна, ціннісна, інтегративна); ретельно проаналізовано категорійно-понятійний апарат дослідження та встановлено ієрархію його базових понять: «компетенція», «компетентність», «економічна компетентність», «професійна компетентність учителя», «економіка», «економічне виховання», «економічна освіта». Дисертантом схарактеризовано методологічні засади формування економічної компетентності майбутніх вчителів образотворчого мистецтва у фаховій

підготовці, запропоновано вибір методологічних дослідницьких орієнтирів – компетентнісного, особистісно-діяльнісного, системно-синергетичного підходів та переконливо доведено доцільність свого бачення проблеми; обґрунтовано педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці.

У межах *другого розділу* «Експериментальне дослідження формування економічної компетентності майбутніх вчителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці» виокремлено критерії та показники, рівні сформованості економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці.

Отримані на діагностувальному етапі результати підтвердили необхідність розроблення й упровадження відповідно до педагогічних умов моделі формування економічної компетентності в майбутніх учителів образотворчого мистецтва (концептуально-теоретичний, змістово-процесуальний, оцінно-результативний блоки) та методики її реалізації згідно вимог компетентнісного, особистісно-діяльнісного й системно-синергетичного підходів.

Блочно-цільова структура моделі відповідає вимогам сучасної педагогічної науки та практики, особливостям об'єкта дослідження. Авторська модель характеризується гнучкістю та логічністю побудови, наявністю усіх компонентів, необхідних для очікуваного результату – формуванню економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у фаховій підготовці.

Як позитив відзначимо методику формування економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва, в якій детально описано підстави, логіку її розроблення та впровадження в проєкції значущості кожної педагогічної умови формування досліджуваного конструкту. Слід зазначити компетентно проведений аналіз результатів формувального експерименту, позитивна динаміка доведена за допомогою сучасних методів математичної статистики й обробки даних.

Повнота викладу матеріалу дисертації у наукових публікаціях.

Результати дослідження відображено у 8 публікаціях автора (5 одноосібних). Із них: 3 – у фахових наукових виданнях, 1 – у періодичному науковому зарубіжному виданні (Web of Science), 4 – апробаційного характеру.

Публікації дисертанта, що оприлюднені за тематикою дисертаційної роботи, містять ґрунтовні наукові результати відповідно до поставлених завдань.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження виконано з дотриманням правил академічної доброчесності.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертаційного дослідження. Надаючи високу позитивну оцінку дисертаційному дослідженню висвітливо деякі дискусійні положення в роботі.

1. У першому підрозділі першого розділу автор зосередився на значній кількості понять, які не є предметом дослідження, як-от: «економіка», «економічне виховання». Схвалюємо намагання дисертанта розкрити якомога більшу кількість понять, що дотичні до дисертації, проте радимо більш лаконічно представляти матеріал.

2. За логікою наукового обґрунтування перед тим, як визначити сутність економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва» бажано зупинитися та чіткіше прописати чому саме педагогам даного профілю не вистачає економічної підготовки.

3. Дисертант вдало й методологічно доцільно обґрунтував методологічні підходи, що сприяють формуванню економічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Разом із цим, бажано стисло описати принципи, за якими кожен з підходів реалізується.

4. У висновках до роботи не зовсім чітко визначено перспективи подальших наукових розвідок в обраному напрямі, хоча за текстом дослідник ці перспективи накреслює.

5. Робота значно виграла б, якби містила не лише порівняльний аналіз зарубіжного й вітчизняного досвіду, але й конкретні методи й прийоми щодо формування економічної компетентності майбутніх вчителів образотворчого мистецтва у фаховій професійній підготовці, які використовують закордонні колеги та що корисне й цікаве можна було б адаптувати до освітнього процесу вітчизняних закладів вищої освіти.

Висновок. Дисертаційна робота Ву Мінлі є оригінальним, завершеним дослідженням, актуальним у сучасних умовах розвитку педагогічної освіти. В роботі Ву Мінлі репрезентовано науково обґрунтовані результати. Кваліфіковано виконано всі поставлені дослідницькі завдання. Продемонстровано володіння методологією наукових досліджень щодо продукування результатів, пов'язаних із новизною та практичною значущістю. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її автор, Ву Мінлі, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки

Державного закладу «Південноукраїнський

національний педагогічний університет

імені К. Д. Ушинського»

Оксана НОЗДРОВА

